

Nusret Gedik

TÜRK EDEBİYATINDA MANZUM DEVRİYYE

h yayınları

Sevgi ve bilgiyle, varlığın kalbine...

H YAYINLARI : 147

Kitabın Adı
Türk Edebiyatında Manzum Devriyye

Yazarı
Nusret Gedik

Yayın Yönetmeni
Mustafa Tatcı

Mizanpaj
Burak Anılır

Kapak Tasarım
Murat Yılmaz

ISBN :
1. Basım: Eylül 2018

Baskı ve Cilt
Ofis Yayın Matbaa Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Işık San. Sit. No:19
B Blok / Z-1 Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Tel: 0212 576 4715 Sertifika No: 14973

H Yayınları Basım Yayın Dağıtım Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Sultantepe Mh. Paşalimanı Cd. No: 48 - 1/1 Üsküdar / İstanbul
Tel. : 0216 532 33 13 Gsm: 0543 301 13 11 Sertifika No: 30344
www.hyayinlari.com ● www.kitapburcu.com ● hyayinlari@gmail.com

© Bu kitabın yayın hakları **H Yayınları**'na aittir.
Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRK EDEBİYATINDA MANZUM DEVRİYYE

Nusret GEDİK

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ....XI
KISALTMALAR....XV

GİRİŞ

YARATILIŞ....1
SEMÂVÎ DİNLERE GÖRE YARATILIŞ....2
Yahudilik'te (Eski Ahit) Yaratılış....2
Tekvîn'de Âdem'in Yaratılışı....6
Yahudi Filozofları ve Kabala'da Yaratılış....7
Hıristiyanlık'ta (Yeni Ahit) Yaratılış....10
İSLÂM'DA YARATILIŞ....11
Kâinatın Yaratılışı....13
İnsanın Yaratılışı....15
İslâm Filozoflarının Tasavvurlarında Yaratılış ve Varlık Nazariyesi....20
İslâm Felsefecilerinin Yaratılış Yorumu: Sudûr Nazariyesi....21
İslâm'da Tekâmülcü Yaratılış Tasavvurları....40
ÇOK TANRILI DİNLERDE YARATILIŞ....52
Hinduizm'de Yaratılış....52
Budizm'de Yaratılış....57
Maniheizm'de Yaratılış....59
Eski Türk İnançlarında Yaratılış....63
VAHDET-İ VÜCÛD MERKEZLİ YARATILIŞ TEORİSİ....71
DEVİR NAZARİYESİ VE BU NAZARİYEDE VARLIK TASAVVURU....76
Devriyye Kelimesinin Lügat ve Istılâh Manası....85
Tenasüh ve Hulûl....92

BİRİNCİ BÖLÜM
TÜRK EDEBİYATINDA DEVRİYYE

TÜRK EDEBİYATINDA EDEBÎ TÜR VE DEVRİYYE TÜRÜ....97
DEVRİYYE BENZERİ MANZUMELER....100
ARAP VE FARS EDEBİYATINDA DEVRİYYE....113
TÜRK EDEBİYATINDA DEVRİYYE TÜRÜ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR....116
TÜRK EDEBİYATINDA DEVRİYYE....132
MENSUR DEVRİYYELER....132
1. Kaygusuz Abdal (Alaaddin Gaybî)-Budalanâme....133
2. Sinan Ümmî-Kutbü'l-Meâni....135

3. Niyâzî-i Mısrî-Risâle-i Devriyye....135
4. Niyâzî-i Mısrî-Devretü'l-Arşiyye....136
5. Resmî Giridî Alî Baba- 'Uyûnü'l-Hidâye....137
6. Erzurumlu İbrâhim Hakkı-Marifetnâme....138
MANZUM DEVRİYYELER....139
MANZUM DEVRİYYELERİN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ....139
MANZUM DEVRİYYELERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ....142
Nazım Şekilleri....142
Vezinler....149
Kafiye ve Redifler....150
DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ....151
MANZUM DEVRİYYELERİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ....163
Âyet ve Hadisler....166
Atasözü ve Kelâm-ı Kibârlar....167
Deyimler....169
DEVRİYYE METİNLERİNDEKİ ISTILÂHLAR....171
Âdem, Âdem-i Ma'nâ....171
Ağaç-Meyve....177
'Âlem....178
'Amâ....179
Ân-ı Dâ'im....180
At....181
Bâtın u Zâhir....182
Cemâd-Nebât-Hayvân....183
Dört Unsur....184
Ehadiyyet-Vâhidiyyet....185
Felek....187
Feyz-i Akdes....187
Hâdî....188
Hakîkat-ı Muhammediyye-Taayyün-i Evvel-'Akl-ı Evvel....189
Hakk....192
Halk....193
Heyûlâ....193
Hurma....194
Katre-'Ummân....195
Kün....196
Ledün, Sır, Esrâr....197
Mercân....199

Mezâhir....199
Mudill....200
Nefs-i Küll....201
Nokta....202
Seyr, Seyrân....202
Tavr, Etvâr....204
DEVRİYYELERİN DİĞER EDEBÎ TÜRLERLE OLAN İLİŞKİSİ....205
DEVRİYYE YAZILAN MUHİTLER....208

İKİNCİ BÖLÜM
MANZUM DEVRİYYE METİNLERİ

METİNLERİ OLUŞTURMADA TAKİP EDİLEN YÖNTEM....215
METİNLER....217
XII. Yüzyıl Devriyye Metinleri....218
Hoca Ahmed Yesevî....219
XIII. Yüzyıl Devriyye Metinleri....220
Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî....221
XIV. Yüzyıl Devriyye Metinleri....222
Yunus Emre....223
Âşık Paşa....234
Said Emre....257
Nesimî....258
XV. Yüzyıl Devriyye Metinleri....262
Yazıcıoğlu Mehmed....263
Eşrefoğlu Rûmî....272
Abdurrahim Karahisârî....278
Hamza Baba....287
XVI. Yüzyıl Devriyye Metinleri....289
Muhyiddin Abdal....290
Şah İsmail Hatâ'î....291
Misâlî....296
Pir Sultan Abdal....302
Muhîtî....304
Kaygusuz Vizeli Alâeddin....306
Vâhib Ümmî....307
Handânî....312
Nâtıkî....313
Hasan Dede....322

Mehemmed....323
Senî Alî....325
Garîkî....326
Dukaginzâde Ahmed Bey....332
XVII. Yüzyıl Devriyye Metinleri....335
Seyyid Nizamoğlu....336
Eroğlu Nuri....339
Arşî....340
Lâmekânî Hüseyin....343
Nakşî Ali Akkirmânî....345
Oğlan Şeyh İbrâhim Efendi....350
Ümmî Sinân....409
Hasan Sezâyî....413
Sunullah Gaybî....417
Bursalı Muhyiddin Hâlife....430
Kâ'imî....436
Niyâzî-i Mısrî....445
Ahu Baba....451
XVIII. Yüzyıl Devriyye Metinleri....454
Kâsım-zâde Seyyid Mehmed....455
Verdî Kâsım....468
Şeyhî Muslihiddin Mustafa Halvetî....470
Mehmed Sıdkî Esîf....471
Azbî Baba....474
Gurbî....478
Cemâleddin Uşşâkî....479
Şirî....482
Vuslatî....485
Derviş Velî....499
Nazîr İbrahim....504
Üsküdarlı Hâşim....507
Resmî Ali Baba....544
Esrâr Dede....551
Giritli 'Aşkî....561
Fethüddin Ahmed....562
XIX. Yüzyıl Devriyyeleri....572
Köstendilli Süleyman Şeyhî....573
Hanyalı Nûrî Osman....574

Salacıoğlu Mustafa Celvetî....576
Kabûlî....590
Ali Handî....613
Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî....617
Derdlî....619
Erzurumlu Emrah....621
Mustafa Rumî Şabânî....625
Kalecikli Âşık Mir'atî....627
Süleymân Celâleddin....628
Eşref Paşa....641
Şevki İbrâhim....642
Manastırlı Sâlih Fâik Bey....645
Bosnavî....646
XX. Yüzyıl Devriyyeleri....647
Edib Harâbî....648
Gufrânî....653
Pervâne Sıdkı Baba....657
Yozgatlı Hüznî....659
Hasan Basrî Baba....662
Rıza Tevfik....664
Neyzen Tevfik....667
Osman Kemâli Efendi....671
Ahmet Talat Onay....678
Yusuf Fâhir Ataer Baba....681
M. Nusret Tura....683
Ali İzzet Özkan....688
SONUÇ....691
KAYNAKÇA....695